

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (nakarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. : : : AROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21'60, polletna K 10'80, četrtletna K 5'40, mesečna K 1'80; za Nemčijo celoletno K 26'40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36'—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, li., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna pettirtisica 30 vin., pogojen prostor, poslan v reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premoško frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 702.

V Ljubljani, v torek dne 7. oktobra 1913.

Leto III.

Militaristična milijarda.

Z Dunaja je prišla v soboto velika vest, ki mora razveseliti srca vseh patriotskih državljanih, da se razleže radostno ukanje od Karpat do Lovčena. Tri vlade so se pokazale popolnoma složne; med skupnimi, avstrijskimi in ogrskimi ministri vlada najkrajše sporazum, vsi so izrekli, da mora militarizem dobiti, kar zahteva, in da mora ljudstvo poplačati njegove potrebe z okroglo milijardo kron. Strah, da bi utegnila kakšna vlada ugovarjati, in se posluževati agitatoričnih fraz, ki jih rabijo brezdomni socialni demokratje, češ da ljudstvo ne zmore takih bremen, je minil. Militarizem je zmagal na vsej črti in gospodje ministri z obeh strani Litve so mu napravili dolžni poklon. Opozicija grofa Tisze, o kateri so listi pisali kakor o veliki senzaciji, se je izkadija menda od tistega časa, ko je vojni minister Krobatin obiskal plemenitega ogrskega grofa v njegovi graščini, kajti taka vdanost ne sme ostati brez nagrade, in samozavesten šef ogrske vlade je tak storil dovolj za svojo ljubezen do davkoplačevalcev, da je nekaj časa teoretično ugovarjal militarističnim zahtevam.

Bilo je po Avstriji celo nekoliko čudnih ljudi, ki so mislili, da bo tudi grof Stürgkh opomnil molohovim terjatvam, ker ni Avstrija gospodarsko v nič boljšem položaju kakor balkanske države izza vojne in pravijo »glasovi iz občinstva«. Da kratkoma nimamo denarja za tak luksuz. Toda grof Stürgkh hvalabogu ne posluša takih demagoških glasov in ve, da je militarizem največja svetinja kapitalistične države. Njega se gospodu Krobatinu ni bilo bati, kajti lojalnost grofa Stürgkha napram vsemu, kar je militarističnega, je tako preizkušena, da je vsak dvom o njegovem pritrdilu, kadar gre za militaristične želje, naravnost pregrešen. Seja skupnega ministrskega sveta je sicer trajala devet ur, toda vojna uprava je lahko popolnoma zadovoljna z gospodi ministri.

Milijardo mark je letos zahtevala in dobila nemška vlada za svoj militarizem. Res je sicer, da je Nemčija bogatejša od Avstrije, ali res je tudi, da smo pri nas kavalirji in ne maramo zastajati za Nemčijo. Sedaj smo pa lahko ponosni na to, da smo jo prekosili. Kajti mi smo že lani sklenili svojo brambno reformo, ki je bila precej čedna za naše razmere, pa se že opet pripravljamo na novo, ki vsaj kar se izdatkov tiče, popolnoma dosega nemško.

Seveda je med nami in Nemčijo nekaj razlike. V militaristični milijardi je obseženih 346 milijonov kron za nepredvidne izdatke. S temi desedami so namreč opisani naši stroški za balkansko vojno; s tem je obenem povedano, da naše diplomatične glave niso predvidele, kar se je pripravljalo na Balkanu, da naše vlade niso predvidele, kar se je pripravljalo pri nas in v njihovih lastnih glavah. Kakor balkanska vojna, tako jih je presenetila tudi taktika, ki so si jo izvolili napraviti balkanskim dogodkom. Nepredvidena je bila balkanska vojna morda tudi diplomatom drugih držav; toda stroškov ne plačujejo druge države, marveč mi, ki imamo svokega grofa Berchtolda in smo imeli Prochaska in Skader, Albanijo in patra Palića. Doslej so smatrali spoznavanje velikih dogodkov, ki se pripravljajo, za najprvotnejšo nalogo državniške umetnosti. Čeprav imamo svoje diplomatične zastopnike raztresene po vsem svetu nemara v prvi vrsti za to, da se vozijo v avtomobilih z našim državnim grbom, da dajejo zahtreke in obehe ter prireajo ples in sprejemajo vabila na sijajne zabave, imajo vendar vsaj kot postransko opravilo nekoliko skromnih političnih nalog. Veliko navadnejši ljudje kakor diplomatje mislijo, da bi moral tak poslanik s svojimi atašaji, tajniki itd. vsaj čitati časopise one dežele, v kateri nas zastopa, ter poročati o svojem opazovanju našim centralnim možganom na Dunaj. O balkanski vojni pravijo, da se je pripravljala od tistega trenutka, ko je Italija uprizorila svojo roparsko ekspedicijo v Tripolitano. Če naša diplomacija kljub temu ni ničesar predvidela, si podpisuje s tem izpričevalo, na katero ne bi bili navadni ljudje nič

ponosni. Presenečenje, s katerim so potem na Dunaju morali sprejeti vest o izbruhu vojne, poplačamo s 346 milijoni, če so s to številko res pokriti vsi stroški naše balkanske vojne.

Ali če niso s svojim sicer vedno preroškim duhom predvideli, kaj se je velikega pripravljalo na Balkanu, so se vsaj tekom krize veliko naučili, pa so prišli do neomajnega sklepa, da so zahtevali lani veliko premalo rekrutov. Zato terjaio novo zvišanje rekrutnega kontingenta za štiridesetsetsto mož, čeprav stoji že danes pravi pritlikavec na levih krilih in četudi kakšna maniša pohablenost že davno ni zapreka za asentiranje. In tako so spravili okroglo milijardo skupaj, ki jo hočejo naprtiti avstrijskemu ljudstvu.

Ljudje, ki nimaio računati z milijardami, menijo, da je to hudo. Ali prebлага vlada ima za vsako bojazen svojo tolažbo: Sai nihče ne zahteva, da bi kar jutri naštel vsi milijardo in jo položili vojnemu ministru na mizo. Prva proračunska polovica prihodnjega leta še ne bo obremenjena s temi izdatki, in finančni tehnik se bo posrečilo, da ne potegne vse milijarde naenkrat iz avstrijskega narodnega gospodarstva, ampak najde način, po katerem se vsa vsota razdeli na pet let. Gospodje, ki pitajo Moloha, imajo torej dobro srce; ali kljub temu bo ljudstvo moralo plačati milijardo.

Ta trditev je navidezno predrzna, ker sklep ministrske konference še ni sklep delegacij. Toda kdor pozna avstrijske in ogrske junake v delegacijah vsaj nekaj let, ne pušča nobene zmotne o njihovih neizogibni kapitulaciji v svoje srce. Seveda ni dvoma, da delegacije lahko zavrnejo ves čarobni predlog združenih vlad, če hočejo. Skoraj ni dvoma, da bi bilo to zelo potrebno — ne z ozirom na naše načelno stališče proti militarizmu, ampak enostavno za to, ker zaradi gospodarskih razmer v državi sedaj absolutno ni časa za velike neproduktivne izdatke. Ali tako gotovo kakor je zemlja del solnčnega sistema, se delegacije ne bodo poslužile svoje pravice, temveč bodo navdušeno glasovale za jedilni listek, ki jim ga predloži militarizem. Mogoče, da bodo veliki patriotje malce potarnali, nemara bo kdo sramežljivo spomnil vojnega ministra, da nam je bil do leta 1917, obljubljen mir pred vojaškimi zahtevami, ali kadar pride do glasovanja, bo vse v redu. »Patriotizem« premaga vse pomisleke zaradi splošne ljudske miselnosti. Veliko bo, če kdo izmed patriotov po tihem vzdihne, kadar odda svoj glas za milijardo.

Mogoče, da v parlamentu ne pojde povsem gladko. Grof Stürgkh ima ob vsem svojem optimizmu nekaj težav s strankami v parlamentu. Češko kašo je skuhal prevročo. Ali zaradi militarizma ga ne spravilo ne Čehi ne Nemci v resno zadrego. Če bi mu mogli s kakšnim socialni zavarovanjem napraviti kaj sitnosti, bi bilo to kaj drugega; tam bi mu z veliko slastjo ponagajali. Ali kadar gre za militarizem, je stvar kočljiva. Kdor že ima kakšen orden, more pokazati, da ga nosi po zaslugi, kdor ga nima, si pa lahko zapre pot do nje, če ne poklekne pred Molohom, kadar pride ukaz. Mogoče je pač, da bo malo godrnjanja in da bo moral grof Stürgkh porabiti nekoliko več besed. Ali v odločilni uri bodo meščanske stranke take, kakršne so bile vedno. In če bo situacija v parlamentu iz drugih razlogov kaj nerodna, je celo mogoče, da jo gladki ministrski predsednik uravna s pomočjo militarističnih zahtev.

Tako smo za pet let zapečateni. Kdor pa misli, da bo program militarističnih zahtev s to milijardo in z zvišanim rekrutnim kontingentom izčrpan in da bomo imeli vsaj za dozdolno dobo mir, ta ne bo nikdar polnoleten. Plačilo milijarde je razdeljeno na pet let; s tem je že povedano, da prezentira militarizem najkasneje po preteku teh petih let nove zahteve: morda ga pa »prisilijo« kakšni »nepredvideni dogodki« še prej na to. Militarizem ljubi presenečanja, katerih se boji ljudstvo. In ker pozna svoje junake v parlamentih in v delegacijah, bodo njegove zahteve vedno večje, dokler bodo v javnih korporacijah vladale sedanje večine.

Ljubljanski občinski svet.

V Ljubljani, 6. oktobra.

Župan dr. Tavčar odpravlja izredno javno sejo ob četrt na sedem zvečer, konstatira sklepčnost in imenuje za overovatelja zapisnika občinskega svetnika Kneza in dr. Zajca.

Kanalske pristojbine.

Poročevalec dr. Novak: Že dolgo let se bori mestna občina za to, da bi dosegla uzakonitev pobiranja kanalskih pristojbin. Deželna vlada je izrazila že dvakrat nekatere pomisleke proti načrtu mestne občine, zadnjikrat letos 29. avgusta ko je sporočila, da želi izpremembe zlasti v §§ 2. 3. Pomislek je pa nastal tudi v deželnem odboru. Zakonski načrt določa namreč, da plačuje pristojbino lastnik hiše. Ta bi lahko zato povzročal najemnikom stanarine, imel bi večji dohodek, od katerega bi seveda plačeval tudi višje davščine mestu, deželi in državi. Zato predlaga magistrat naslednje izpremembe v §§ 2. in 3.: Hišni posestniki, ki plačujejo gostiščino, plačujejo kanalske pristojbine od 1. januarja

1914 dalje po 2 vinarja od vsake krone najemščine od 100 K najemnine dalje. Pri hišah brez gostiščine se odmeri pristojbina po 10 vinarjev od štirjaškega metra zazidane ploskve pomnoženim s številom nadstropij (izvzemši kleti, podstrešje etc.). § 4. govori o obveznosti priklopitve k nabiralnikom. § 5. določa, da pobira kanalske pristojbine magistrat, od posestnikov, ki jih ne plačujejo, jih izterja sodnijskim potom.

Pravni in personalni odtok se stinja s predlogi magistrata in predlaga k § 3. sledeči določbe: Kanalskih pristojbin so oproščeni humanitarni in javni dobrodelni zavodi in delavske hiše.

V imenu nemških občinskih svetnikov izjavlja obč. sv. Pammer, da bo glasoval njegov klub proti zakonskemu načrtu, ker nalaga zakonski načrt največje breme trgovcem in ker prihaja odtok z zakonom v zadnjem trenutku.

Podžupan dr. Triller izjavlja, da ne preostaja občinskemu svetu nič drugega, nego da akceptira zakon, ako hoče občina že z novim

letom pobirati pristojbine. Če danes sprejme zakon, potem ga je še mogoče spraviti v sedanje zasedanje deželnega zbora.

Pri specialni debati sprejme občinski svet zakonski načrt in pri § 3. še resolucijo obč. svetnika Röhla: Kanalskih pristojbinso oproščene tudi vse one stavbe, ki jih grade občne koristne zgradbe.

Potem naznanja župan, da je predložila gledališka komisija še dva nujna predloga. Obč. sv. Pammer ugovarja, da bi se na izredni seji razpravljali še nujni predlogi, večina občinskega sveta glasuje za obravnavo teh predlogov.

Za gledališko komisijo poroča obč. sv. sodrug Ebin Kristan in utemeljuje najprej nujnost predloga:

Ljubljanska občina dovoli intendantu kr. zm. kazališta v Zagrebu ods. svetniku g. Treščecu Branyškemu za sezono 1913—1914, t. j. do 1. maja 1914 subvencijo v znesku 31.000 K v mesečnih postopnih obrokih.

Gospod Treščec je zavezan: 1. da angažira vse igralce in igralko, ki so bili doslej angažirani pri slovenskem gledališču v Ljubljani in so ostali brez angažma ter so še v Ljubljani, ter da jim zagotovi gaže, kakršne so imeli v zadnji sezoni, od 1. oktobra 1913.

2. da spopolni dramatični ensembled s potrebnimi osebami;

3. da uprizarja najmanj dvakrat na teden dramatične predstave;

4. da uprizarja najmanj 4 operne in operetne predstave na mesec in sicer dvakrat po dve v dveh zaporednih dneh;

5. dosedanje operne cene se smejo zvišati maksimalno za 30 odstotkov; cene lož se smejo jemati z zagrebškimi cenami, t. j. od 8—24 K za celo ložo.

Z dovoljeno subvencijo in z dohodki od predstav se morajo pokriti vsi stroški in ne smejo občino zadeti nobeni drugi izdatki.

Dnevne beležke.

— Kranjski deželni zbor in inženirji. Iz krogov slovenskih inženirjev smo prejeli: Dne 24. septembra t. l. je predlagal dr. Triller v kranjskem deželnem zboru, da naj se izroče projekti hidroelektrične centrale na Završnici izven deželne službe stojičim inženirjem, da jih preštudirajo in presodijo. Na ta predlog je odgovoril deželni odbor dr. Lampe sledeče: »Naši deželni strokovnjaki stvar najbolje poznajo, oni so zapriseženi uradniki, njihova čast in družabna eksistenca je zvezana s tem, da kaj izvrstnega napravijo. Drugače pa je objektivnih tehnikov težko dobiti, to veste gospodje advokati sami!« Tako grdega pavšalnega sumničenja ni kmalu kdo izpregovoril o tehničnem stanu in gotovo še ne na takem mestu. To grdo sumničenje sicer služi političnim manevrom S. L. S. in iz tega vidika bi ga inženirji lahko prezrli. Toda dejstvo, da se pri tej nezasišani sramotitvi inženirskega stanu v vsej kranjski deželni zbornici ni našel mož, ki bi bil dvignil svoj glas v obrambo tega priznane poštenega in objektivnega stanu, izpreminja dejstvo v pravi škandal za vse deželne poslance Kranjske! Te žalitve ne smemo pozabiti in ne smemo je puščati doma. O njej moralo glasno in odločno izpregovoriti naše pristojne korporacije, t. i. »Društvo inženirjev v Ljubljani« ter inženirska komora v Trstu, intimirati pa jo je tudi treba »Stalni delegaciji avstrijskih inženirjev«, ki bo poskrbela za to, da izve svet, kako sodi naš »ljudski« zakonodajni zastop o onem stanu, na čigar ramenih sloni vsa naša nacionalna ekonomija. Naj svet izve, da so tudi slovenski in nemški advokati v deželnem zboru kranjskem molče pritrdili, ko jih je klical na pomoč duhovnik, da odreče poštenost najvestnejšemu stanu! Ko je bila pred nekaj časom v »Slovenskem Narodu« notica iz inženirskih krogov, ki je trdila, da deželni glavar dr. Šusteršič ni poseben prijatelj inženirjev, so bili vsi križi dol. Ni manjkalo dosti, pa bi bil začel deželni odbor odpirati čepinje deželnim inženirjem, da dožene, kdo je bil toli predzren, da si je upal spraviti to skrivnost na dan, dasi deželni odbor dobro ve, da čivkaio o lubezni deželnega odbora do inženirjev že vrabec na strehah. No, zdaj se je ta velika lubežen deželnega glavarja napram inženirjem pokazala na naložljivejšem mestu, t. j. v deželni zbornici! Je pač težko: Vseh inženirjev ni mogoče »podeželiti« in zdrava tehnična kritika bo rastla, če bo gotovim deželnim gospodom prav ali ne! Inženir Šuklje najde gotovo posnemovalce, treba le, da stvar dozor. Šuklje pa najde tudi moralno oporo pri svojih kolegih, ki ga ne bodo dali po objektivnem sistemu ubiti! Ing. Milan Šuklje je gotovo eden naših najnadarnejših inženirjev, če tudi ima svoje posebnosti in če tudi se včasih rad nekoliko zaleti. Temu je pač kriva njegova izredna razboritost in pa dejstvo, da se še ni mogel koncentrirati. Njegovo obzorje ni obširno samo na polju njegove stroke, ampak tudi v splošnem. Kar pa mu daje še posebne prednosti, je njegova marljivost in vztrajnost. Naši javnosti pa povemo, da ni »nečuvna impertinenca« in da ne »padamo« na Kranjskem, ko so začeli pisati »profesorji-inženirji« v naše liste, ampak, da vstajamo!

— Novi društveni zakon. Ravnokar je izšlo poročilo referenta grofa Paceja pomnožene komisije gosposke zbornice o novem društve-

Nujnost predloga prizna občinski svet in v svojem nadaljnjem poročilu omenja poročevalca, da so ti predlogi edini izhod; ki omogočajo letošnjo gledališko sezono. Komisija ve, da je to le provizorij in da bo treba še v teku te sezone vse potrebno ukreniti, da se zanesljivo omogoči sezona 1914/15.

Obč. sv. Pammer protestira najprej proti razpravi o predmetu, ki ni na dnevnem redu in proti novim izdatkom. Izjavlja, da se nemški obč. svetovalci ne bodo udeleževali nadaljnjega razprave. (Nemški občinski svetovalci zapustijo nato dvorano).

Obč. sv. Pustoslemšek vprašuje, če je dal deželni odbor garancije za prepustitev gledališkega poslojpa. Obč. sv. dr. Zajec izjavlja, da bodo obč. svetovalci S. L. S. z mirno vestjo glasovali za predlog. Glede izjave obč. sv. Pammerja pravi, da onih 31.000 K ne pomenjaio novih izdatkov, saj daje občina vsako leto gledališču subvencijo. Deželni glavar je obljubil g. Treščecu, da mu daje gledališče na razpolago. Slednjič izraža veselje, da se je vsa zadeva tako dobro rešila (!) — O. Pustoslemšek želi še pojasnila glede odpovednega roka. — Sodrug Kristan pojasnjuje, da ustavi g. Treščec tedaj predstave, če se ne bi rentirale.

Drugi nujni predlog gledališke komisije se glasi:

Za podporo slovenskim igralcem in igralkam, ki so ostali brez angažma in so bili tri mesece brez sustentacnih gaž, se dovoli znesek 1500 K, ki naj jih mestni magistrat razdeli med prizadete igralce in igralko po potrebnosti. Za pokritje tega zneska se naprosi finančni odtok za primeren predlog.

Občinski svet sprejme tudi ta predlog s pristavkom, da razdeljuje podpore župan.

Ob četrt na osem zaključuje župan javno sejo, nakar sledi tajna seja.

nem zakonu. Komisija predlaga, drugače kakor poslanska zbornica, da naj se izloči iz tega zakona tudi one korporacije, na katere se razteza obveznost za črno vojno in one korporacije, ki imajo namen varovati vojaške interese. Komisija predlaga nadalje izpremembo paragrafov glede ustanavljanja in preustrojitve društev. Komisija se ni pridružila od poslanske zbornice nasvetovanim izpremembam. Kar se tiče društvenih zborovanj, se naslanja poročilo popolnoma na vladno predlogo, Komisija pa je sprejela od poslanske zbornice sklenjeno pristupitev ženski k političnim društvom, izključuje pa osebe pod 21. let. Poročevalec predlog, da naj se tujcem prepove sodelovanje pri društvih, ni obveljal, istotako tudi predlog, da bi smele oblasti razpustiti društva, pri katerih sodelujejo tujci. Sicer pa je sprejela gosposka zbornica novi društveni zakon v obliki predloga poslanske zbornice.

— Klerikalna baharija zaradi deželnozborškega zasedanja se nadaljuje v enakem indijanskem tonu, kakor se je pričela. Čvet modrosti, lepote, morale, dostojnosti, dobrih šeg in — skromnosti je zbran v klerikalnem taboru. Ali kričava reklama, s katero se nosijo klerikalne čednosti na semenj, zbujajo veliko večji sum od vseh nasprotniških napadov. Čemu tako kričavo poudarjati svojo velikost, če so res veliki? Čemu pri vsaki besedi v oklepaju upozarjati na njeno modrost, če je res modra? Včasih so hoteli biti klerikalci privilegirani zastopniki poštenega obrtništva; iz tiste dobe bi si bili — lahko zapomnili pregovor, da dobro blago samo sebe hvali. Oni pa hvalijo svojo robo sedaj na tak način, da si ni mogoče misliti nič drugega kakor: Slaba je! Toda način njihove strankarske reklame opravičuje še drugo misel: Če bi se zavedali svoje moči tako kakor trdijo, tedaj jim ne bi bilo treba segati po najodurnejših sredstvih cirkuške reklame. Z mirno dostojnostjo, ki bi kazala, da se jim ni treba bati napadov, bi najbolj imponirali in svet bi jim verjel, da je njih pogum resnično utemeljen. Kričava reklama pa je le dokaz, da jih je strah. In prav imajo. Zakaj nekateri stolčki se nevarno gugajo, in kar pade, morda ne vstane več, v svojem padcu pa lahko pokoplje še tiste, ki se zgrudijo le zato, ker se pretesno oklepajo padajočih.

— Nemci v občinskem svetu so bili včeraj tako razburjeni zaradi nujnega predloga o gledališču, o katrem poročamo na drugem mestu, da so med razpravo o tem predmetu s protestom zapustili dvorano. To ni bilo modro, ker se bodo težko izognili očitaniu, da jih je na to navedla neprijaznost napram slovenskemu gledališču. Pretveza, s katero so uprizorili svoj exodus, namreč nikakor ne drži. Predvsem ne gre za nikakršno novo obremenitev občinskega proračuna, ker bo po načrtu, ki ga je občinski svet sprejel, izdatek še za 1000 K manjši kakor v letošnjem proračunu, neglede na to, da se prihrani vsaj del izdatka za Filharmonijo. Sicer je pa tudi treba vpoštevati, da je skopost pri kulturnih in izobraževalnih izdatkih povsem neumestna, kajti to so produktivni izdatki. Kar se opere tiče, prihaja občinska subvencija obema narodnostima v Ljubljani v prid, zakaj dobro operno predstavo obiskuje Nemec prav tako lahko kakor Slovenec, brez obzira na to, v katerem jeziku se poje. Sicer pa je bila pogodba zaradi opere pogoj, da se je omogočila dramska sezona, ki menda ne bo stala na višini diletantizma. In o kulturni potrebi dramatičnih predstav pač ni treba izgubiti nobene besede.

— **Slovenci! Slovenke!** Občutno pomanjkanje in velika potreba je napotila letos naše celokupno visokošolsko dijaštvo, da je pričelo z veliko podporno akcijo v prid svojim podpornim društvom v vseučiliških mestih. Bili smo trdno uverjeni, da bo imela akcija zadovoljiv uspeh in da bomo nabrali toliko denarja, da rešimo naša podporna društva in jim omogočimo tudi vnaprej njihovo plemenito delovanje. Računali smo z dejstvom, da se obračajo s prošnjo do slovenskega naroda letos njegovi lastni sinovi in da bodo Slovenci do dejstva upoštevali. Saj je daroval lani in letos naš narod ogromne tisočake za svoje brate na Balkanu, ki so povzdignili svoj glas po pomoči. A naša nada nas je varala. Počitnice so pri kraju in naša akcija je imela le najneznatnejši uspeh. Nismo našli onega razumevanja pri lastnem narodu, kakor smo ga upravičeno pričakovali. Skoro bi vprašali, ali je narod, ki tako zanemarljivo svojo akademsko mladino, vreden, da ima inteligenco, ki ga vodi na vseh bojnih poljih z drugimi narodi in se sama bori v prvih vrstah. Saj naša akademična mladina tudi v svojih dijaških letih izdatno deluje v naših telovadnih, izobraževalnih in drugih organizacijah in je mnogokrat odvisen od našega sodelovanja. Odstoj ali vsaj procvit organizacije. Osrednji vseučiliški podporni odbor se obrača tedaj ponovno do slovenske javnosti: Pomagajte nam! Rešite nas! Ohranite ono mladino, ki ji grozi vsled pomanjkanja pogin ali pa tako spodbudno zdravje, danebo mogla vršiti nekoč svoje naloge v oni meri, kakor jo pričakujete od nje.

»D. V. P. O.«, podaljša svoje delovanje do 15. oktobra t. l. Do takrat prosimo one blage Slovence in Slovenke, ki nam hočejo pomagati v naši bedi, da pošlejo nabrane zneske na Jadransko banko v Ljubljani v zmislu svoječasne informacije, nabiralne pole oziroma podatke glede nabranega in na banko poslanega denarja pa našemu blaginiku: Pekle Gašpar, jurist na Viču pri Ljubljani. Pri njem dobe nabiralne pole tudi vsi oni, ki bi hoteli stopiti v kolo naših dobrotnikov in nabirati prispevke v naš namen. Ali ne bi hotelo slovensko časopisje otvoriti zbirke za nas? Končno javljamo, da vodi odslej naprej vse naše tajniške in druge posle (razun blaginje) naš t. č. predsednik jurist Anton Koder. Volosko, hotel Liburnija, kamor blaginje naslavlja vsa tozadevna pisma. Priporoča se tedaj najtopleje svojemu narodu.

O. V. P. O.

— **C. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani** pozivljamo za odgovor, ki smo ga nedavno terjali zaradi volitve delegatov v okrajno bolniško blaginjo v št. Vidu nad Ljubljano. Ali — ne bo nič? Ali bo treba iti dalje? — Prizadeti.

— **Konsumno društvo za Ljubljano in okolico**, r. z. z. o. z., vabi vse konsumente v svoje okolišje. Pristopnina znaša 1 K, delež 30 K. Pristopi se lahko v vsaki prodajalni. Člane pa opozarjamo, da začno oddajati dividendne znamke, ker konča s 15. oktobrom doba poslovnega leta 1912/1913.

— **C. kr. državni policiji**, v Šiški na glavni cesti (Celovška cesta) pred občinskim uradom bi včeraj ponoči kmalu več ljudi utonilo, ker je bilo jezero na cesti. Vprašamo Vas, ali ste napravili ovadbo na cestni erar zaradi varnosti življenja. Če niste, tedaj gospodje pri c. kr. policiji storite to nemudoma. Cestni erar mora biti kaznovan in po sodišču prisiljen, da uredi to vprašanje. Skandal je, da dopušča erar kaj takega. Privatnik bi moral že davno napraviti dovolj požarnih jam! — Ali čakate kake večje nesreče? Zganite se!

— **Iz Šiške**, v soboto zvečer smo imeli lepo uspešno prireditve »vinsko trgatve«. Seveda smo imeli zelo veliko sitnosti, preden je c. kr. policijska oblast vzela to reč »na znanje«. Prosili smo, da bi bila veselica do šestih jutraj — to ne zaradi tega, da bi silili ljudi do šestih jutraj veseljati, ampak, da bi si človek v skrbih zaradi policije ... No, dovolili so nam do dveh jutraj. Za neko drugo priredbo, tudi v Šiški, pa je dovolila policija veselico do treh jutraj. Kar milosti dele ... Pa prepovedali so tudi nekaj, namreč: obhod viničarjev z županom, češ da se tak obhod ne more v zmislu postavbe z dne 15. novembra leta 1867, §§ 3 in 7 o shodnem pravu vršiti v času, ko zboruje — v Ljubljani kranjski čeželniki zbor! O, ti šmentani kranjski čeželniki zbor! Kaj vse povzroča ta imenitna inštitucija.

— **Skandal vodiške »Johance«**, ki je sleparila pod pplaščem vere v čudeže, je tako sramotljiva, da razmere, ki vladajo na Kranjskem, da

se lahko postavi v eno vrsto z vsemi skandali klerikalnega režima. Katoliški »Slovenec« sedaj sam priznava, da je »zamaknjena« punca prosto sleparila, in sicer ne le s svojimi krvavimi čudeži, ampak tudi z navadno goljufijo. Sedaj, ko je njen »misterij« razkrit, je to lahko. Ali še pred kratkim je sleparica bila svetnica, duhovništvo je jemalo njen švindl v zaščito, in kdor ni verjel, da je od Boga poslana pričati resnice čudežev, je bil sovražnik svete vere in Boga samega. Katoliški list poroča, da se sleparica ne kod skriva. Ko še ni bila vieta telečja kri, pa ni ne klerikalno časopisje ne cerkvena oblast genila z mezincom, da bi se razkrila resnica. Daleč naokrog bi bilo treba iskati, da bi se našla dežela, ki tako tiči v srednjem veku kakor Kranjska. In treba je ogromnega dela, če hočemo priti v dvajseto stoletje.

— **Poskušeni vlom v kolodvorsko trafiko v Sp. Šiški**, V noči od sobote na nedeljo so zopet skušali vlomiti v barako, v kateri je trafika. Na oknu se še poznajo sledovi ostrega orodja, s katerim so hoteli odpreti okno. Vlomilce so najbrže preprečili.

— **Zločincem**, ki so vlomili v poslepje okrajnega glavarstva v Kamniku, je policija že na sledu. Izsledila sta jih dva policijska agenta v Ilirski Bistrici ter jih zasledovala proti Reki. V vasi Lipi sta našla v neki hiši kovčeg, v katerem so imeli vlomilci shranjeno ukradeno blago. V tem kovčegu sta bila tudi odnesena pečata kamniškega okrajnega glavarstva in okr. komisija Ketteja. Imena vlomilcev so policiji že znana. Domnevajo da niso lopovi, ki jim je sedaj policija prišla na sled, vlomili samo v Kamniku, marveč so tudi izvršili razne druge zločine v Ljubljani na kolodvoru in na Rožniku, kakor tudi v Cerknici.

— **Veliki nalvi in poplave na Dolenjskem**, V soboto zvečer je na Dolenjskem tako lilo, da so vsi pritoki Krke že čez noč prestopili struge in je v nedeljo jutraj tudi Krka poplavalila nižje kraje na Dolenjskem.

Irdija.

— **Provizorično dovoljen osmi razred na c. kr. rudni dekliški ljudski šoli** se je včeraj otvoril. Učenk je 30. Pouk pa se vrši začasno v mestni ubožnici, ker rudn. erar sedaj nima primernih prostorov na razpolago. Kazalo je zadnje čase, da bo osmi razred, za katerega se je delavstvo in učiteljstvo dolga tri leta potegovalo, zopet spлавljal po vodi, dasi je bil že obljubljen. Zoper tako nakano sta župan Straus in poslanec Gangl porabila vsa dostopna pota in uspeh res ni izostal.

— **Pozor, rudarji, delavci!** Vse one mlajše rudarje in delavce, ki po novem plačilnem pravilniku niso tako uvrščeni, da bi prišli po 27 letih svoje službe v II. plačilni razred, vabimo tem potom, da se v četrtek dne 9. t. m. ob pol 9. zvečer zanesljivo snidejo v društvenih prostorih podružnice Unije v hiši obč. kons. društva v Irdiji. Kdor zamudi to priliko, naj se pozneje nič ne jezi, če se mu bo še nadalje godila krivica.

Velikanski fiasko »Zveze jugoslovanskih železničarjev.«

V Trstu, 5. oktobra.

Znano je, s kakšnim krikom in vikom se je pred štirimi leti ustanovila žolta organizacija, ki si je nadela pompozno ime »Zveza jugoslovanskih železničarjev«.

Po svojem programu bi naj bila to organizacija v varstvo interesov žel. uslužbencev in jim nadomeščala v vsakem oziru pravo in resnično strokovno organizacijo, zgrajeno na mednarodnosti. Razlika naj bi bila le v tem, da je »Zveza« na podlagi nacionalizma. Torej narodna. Seveda je bila narodnost le vaba za kralje, katerih žal ravno ni manjkalo na železnici: ulovili so jih tem lažje, ker so ustanovili »Zvezo« prav v času velike nezadovoljnosti med železničarji. Kljub precejšnjim poboljškom niso bili železničarji z uspehi naše organizacije zadovoljni in najbolj tisti, ki so le malo ali celo nič sodelovali pri izboljšanju razmer. Ti so bili prvi pri »Zvezi« in so kričali kakor zbesneli, češ, zdaj bomo dobili vse. Kaj Kopač, kaj Tomšič: ti so nas prodali. Vsak slovenski železničar mora pristopiti k »Zvezi«. In voditelji niso manjkali, ki se prej niso hoteli odzvati, ko smo jih vabili k delovanju v naši organizaciji, ker so se bali zamere na zgoraj, med tem ko ima človek

pri »Zvezi« lahko dva obraza. Najgorečnejši agitator za »Zvezo« je bil izprva neki Hochmüller (najbrž Slovenec!) in za njim famozni Johann Škerjanc, ki se je le tako dolgo ponašal s socialno demokratičnim prepričanjem, dokler si ni izboljšal gmojni položaj s pomočjo naše organizacije.

Kakor znano, so prožni mojstri ne relativno, ampak absolutno najboljši odrezali pri železničarskih bojih leta 1905 in 1907. Vsled tega je bil tudi Johann na dobrem in čemu bi se tedaj ukvarjal še dalje z dolgočasnim socializmom. Kadar je človek enkrat sit, tedaj pridejo druge potrebe. In tako si je gospod Johann zbral najlepši šport, pomagati kapitalizmu na noge ter organizirati krumirstvo in denunciantstvo.

Ampak za medenimi tedni »Zveze« je prihajal polagoma maček. In zadnja parlamentarna akcija je spravila »Zvezo« na rob propada in Johann lahko zakliče: Še ena taka zmaga, pa bo po nas.

Ampak naš Johann je vztrajen. Ne obupa. Ako stvar ne gre prvih ali vdrugič, potem mora iti vpetič, vdesetič: Nič ga ne ženira, če skliče z velikim tamtamom javen železničarski shod, pa pride 15 do 20 oseb. Skliče pa drugega, tretjega itd. Samo to čudno navado ima, da pride vedno pozneje z vsako rečjo. Ko jo že drugi rešijo in tako je tudi sedaj nanesel slučaj, da so delavci na južni železnici že rešili neka vprašanja v prvi vrsti regulacije plače in zvišanje minimalne plače. Naši zastopniki so se s tem pečali že kakšne dve leti in sedaj, ko je stvar končana, začneja sestavljati »Zveza« spomenico.

V petek, 3. oktobra, je sklicala »Zveza« javen železničarski shod v svoje prostore z dnevnim redom: 1. Zvišanje plače in zvišanje minimalne plače na južni železnici. 2. Volitev delegatov na koalicijsko konferenco na Dunaj. 3. Naši nasprotniki.

Železnica je bila vsa preplavljena z rumenimi letaki (lastna barva) že tri dni prej in tudi »Edinost« je storila svojo dolžnost. Agitacija je bila torej popolna in je človek pričakoval na shodu saj nekaj sto ljudi. Ali dnevni red z ozirom na prvo točko je spravil naše sodruge iz ravnotežja, da so kljub sklepu, da se principno ne udeležujemo zvezarskih shodov, kjer se namesto argumentov rabijo noži in »pajserji«. Ali toplot so napravili južni železničarji izjemo, razen enega dela, ki se ni hotel udeležiti, in hoteli so enkrat na lastne oči videti tisto sršeno gnezdo v ulici San Francesco. Ali, o jo! Ob osmih zvečer je bil shod napovedan in naši so prišli četrte ure pozneje in našli so na 20 stoli 20 ljudi, med katerimi so konstatirali tudi neželničarje. Ob pol devetih je prišel »štab« z gospodom Johannom in strokovnjaki (?) tajnikoma Mrakom in Brandnerjem in s približno 10 »Jugoslovani«. Gospod Johann je takoj otvoril shod, navzoče celo dvakrat pozdravil in brez volitve predsedstva podal takoj besedo tajniku Mraku, ki pa na veliko začudenje sodrugin ni niti besedice črnil o prvi točki, pač pa je pripovedoval, da gre železničarjem slabo, da jim noče vlada nič dati in zahteva vedno le nove davke za militarizem, da se bo treba železničarjem združiti v »Zvezo« (medklici pri sodrugih). Ko je zaslišal Mrak medklice, pravi, da so tudi »gospodje« socialisti tu, a da to nič ne de. Potem je privlekel na dan popolnoma novo razodetje: Vsak naj se organizira ali pri »Zvezi« ali pri socialistih in povedal je milijonkrat obrabljeno frazo: »Gegen den marschieren, vereint schlagen«. Nato je hotel poročati g. Johann sam, ne da bi dal predsedstva komu drugemu. Ali takoj se oglasi gospod Jaklič k besedi k izvajanjem gosp. predgovornika. Škerjanc se nekaj muza, ali komisar mu ukaže, da mora dati Jakliču besedo. Gospod Jaklič se čudi, zakaj neki je danes tukaj shod zaradi stvari, ki so že rešene, ter navaja razne točke, o katerih so se zastopniki delavstva in ravnateljstva že pred 14 dnevi pogajali in je tudi že vse končano. Neka organizacija (Klici: Socialistična) je sestavila pred dvema mesecema spomenico, ki jo je predložila ravnateljstvu južne železnice. To je poslalo dva gg. kontrolorja v Trst, ki sta vsa zadevo, tivočo se delavstva, že uredila. Končno pripomni: vse to je pridobila socialistična organizacija. Nato je odšel. Nato zahteva besedo sodr. Bahun, Škerjanc, v vidni zahtevi, mu jo podeli. Bahun se čudi temu zvonjenju po toči, ker se razpravljajo stvari, ki so jih drugi že rešili ter pravi: Pravzaprav se nismo čudili temu, da se tukaj razpravila o zadevi, ki je že rešena, saj ste nas vedno po opičje posnemali. Če so naši sodrugi

in sedaj jim pač ne bo več prihajalo na misel, da bi posejali zvezarske shode. Kakšna malomarnost vlada na teh shodih, vidimo že iz tega, da prireajo zvezarji javne shode pri zaklenjenih vratih. In ker je bil tudi hodnik nerazsvetljen, smo imeli vtisk, da smo bili v romskem blorgu, ne pa na shodu narodnjaške gospode. Ko smo bili na prostem, smo se prav od srca nasmejali temu fiasku »Jugoslovancev« in vpraševali smo se, od kje jemlje »Zveza« denar za svoje življenje, saj smo se bili na lastne oči prepirali, da članov nima.

Trst.

— **Trst pod vodo**, Pretečeno soboto je deževalo skoro ves dan. Ob 11. ponoči se je na vili strašna ploha, kakršne ne pojmijo najstarejši Tržačani. Tako je bilo, kakor da je Jupiter pluvius odmašil vse beneške zamaške. Kmalu je bil nižji del mesta docela poplavljen. Dež je napolnil kanale in voda je prihajala sedaj tudi iz teh. Trga Goldoni in Barriera Vecchia sta bila izpremenena v velikanski mlaki. Po ulicah Barriera vecchia, Giulia in skoz predor Montuza je drla umazana voda kakor reka. Oddod in pa od ulice Carducci, kjer je prihajala voda od spodnjega potoka, se je razširila kmalu po vseh ulicah nižjega mesta, ki je nudi tedaj bolj beneško sliko. Vse centralne kavarne so bile poplavljene in je voda vrla v vse trgovine ter močno poškodovala različno blago. Po nekod i narasla voda do pol metra. S seboj so tako

»Blaženka, pismo! Moraš podpisati recepte.«

Blaženka je pobledela in zardela. »Jaz, mamica?«

»Da.« je odgovorila drobna, vitka gospa in podala Blaženki pismo. Blaženka je spoznala rokopol in previdno, z radostno bojaznijo pogledala mater, češ, kaj pravi. Potem pa je skočila po pero in podpisala.

Plašno se je ozrla na duri, toda matere tu ni bilo več. »Tako veliko pismo! Kaj mi neki piše?« je zašepetala. In je iskala škarij. Znova se je obrnila proti durim, stopila na prste in pogledovala pismo proti oknu.

S tresočo roko je prestrigla zavitek in izvlekla pismo. Obirno je bilo, na dveh polah. Poli nista bili roza barve in nista imeli zlata obreze; a Blaženka je že davno vedela, da ni Ivanova navada, pisati na roza papirju. Poljubila je poli, in začela čitati:

Ljuba Blaženka!

Morda bi moral svoje današnje pismo začeti z drugimi besedami, toda navadil sem se že tako in zdelo se mi je nenaravno, ogovoriti vas i v tem poslednjem pismu drugače.

Blaženka je osupnila, sapa ji je obtičala v grlu. In naglo je preletela nadaljne vrstice, a za nekaj časa so ji začele roke omahovati in oči se kaliti, vse mesti, razblinjati in oprijemati se na okoli.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Daf.)

Toča tesno mu je bilo in z otožnim okom se je oziral nazaj na izgubljeno minolost. Zdelo se mu je, da je takrat živel v sanjah, kakor na kakšni krasni gori, zroč k Bogu v nebesa — Toda čas je bilo, da bi se zdramil iz vsega. In on noli v sebi favstovski problem, in tu ni mogoče ležati z rokami pod glavo. Človek mora v življenje, piti iz čaše, ki mu je prislonjena k ustnicam. Piti — piti in živeti, kako naravno je to. Danes, ko je odrasel — če bi hotel še biti dete, potapljal se v sanjah, frčati proti zvezdam, bi to pomenilo, da je asket. In biti asket — to so si mogli dovoliti samo na pragu srednjega veka, ko niso poznali življenja v njegovi polnosti, ko niso poznali prirodnih zakonov, ko so res namen videli v ubijanju tega telesa, katero so podcenjevali. Ali pa moderen človek more podcenjevati? Kako n. pr. ne bi moderen človek videl, kakšen pomen ima želedec? Socialno vprašanje je vendar pred vsem vprašanje železoda. In kaj je pravzaprav vsa kultura, civilizacija? Čemu to pojanje idej? Ali morda zato, da se oslabi pozemsko telesno življenje in zagotoviti nadzemsko, posmrtno? In ali se pozemsko življenje dá misliti brez telesa? Ah, da, krasno je, mamiti se s sanjami, pa to je detinsko — in ta čas je minul. Kakor

listje odpade in poletje naglo zbeži, tako je odbežalo i to in ne vrne se več. Nenaravno, protizmiseln bi bilo, če bi se hotel v to vsiljevati. »Saj davno čutim, kako je izgubila Blaženka zame pomen. Pravzaprav ga niti imela ni. To so bile sanje, iluzija, vzdušni plod vseh tistih sanjarskih misli, katerim sem se bil udal. Žal mi je, a bolje je povedati, nego odlašati.«

Vendar je pa sedaj vse odložil. Nevoljen zaradi vrnitve otožnih spominov, je odložil pero, papir in odšel ven na dež.

Sele prihodnje jutro je napisal Blaženki pismo in je zvečer odposlal. Nekaj časa je stal pri poštnem nabiralniku, preden je vrgeł pismo uradniku, naposled se je pa vendar odločil.

VIII.

Krasen dan je bil, zadnji izmed poletnih, ko je Blaženka prejela Ivanovo pismo. Sedela je pri oknu v rodbinski sobi za kuhinjo. Z rumeno svilo je prešivala naprsničko. Sklonjena nad okvirjem se je marljivo zamislila v delo. Ročica je urno švigala gor-doli s svilo, in oči so pozorno zasledovale naglo se vrsteče šive. Samo kadar je potekla nit, se je Blaženka za trenutek oddahnila in pogledala skozi odprto okno na ulico, od koder se je razlegal v sobo šum človeških glasov in ropot voz.

Solnce je pripekalo. Baš so polivali ulico in Blaženka je zavonjala z noskom ostrí vonj ravno poškropljenega prahu. Stresla je rameni, ozrla se proti nebu, ki je bilo jasno in modro, in se sama sebi nasmejala. Pa je zopet prešivala. Bilo ti je mило in prosto.

Sedela je v lahni, satinovi bluzi, malo izstriženi pod vratom. Bila je v čisti, skrbni jutranji opravi, umita, počesana kakor lepa podobica. Sople je pravilno, srce je ni bolelo, živela je srečno in zadovoljno.

In vse okoli je pričalo o mirni srečni domačiji: piano, ki je stalo na strani, staromodna, solidna hišna oprava, postelje z belimi odejami in cvetlična mizica pri drugem oknu, kjer je v rumeni kletki cvrlikal kanarček. Jutranje solnce je v poševni progi padalo v sobo, krožeč po tleh.

Dolgo je sedela Blaženka, nego je čutila potrebo, da se vendar oddahne. Odložila je okvir in dala roke za glavo. In je skočila na noge, sedla za trenutek k pianu, potem se hitela razgovarjati s kanarčkom, imenujoč ga »zlat«, »razposajenec«, in karajoč ga, češ, čemu raztresa semenec. Potem je razpela časník, začudeno gubajoč čelo nad kritiko glediške igre, katera se kritiku ni dopadla, dasi je njo napolnila z navdušenjem. »Ti kritiki!« si je mislila. In je vzdihnila in se spominjala Ivana, kateri jo je tudi ošteval zaradi nerazodnosti, ko je izpraševal pri vsaki knjigi, ki to je čitala, kaj ji je bilo všeč, kaj je krasno, kaj globoko, kaj površno.

Pa časnik se ji zdel pust, vzela je zopet okvir in se zopet zamislila v delo. Zopet je ročica urno švigala gor-doli, oči zopet zasledovale pozorno.

Tu pa so se zopet odprla vrata in ozval se je glas:

improvizirane reke nosile različno ropotijo, naravno na trgih in po ulicah. Avtomobili so bili po teh ulicah podobni bolj motornim čolnom. Ponočnjaki so bili tako blokirani od vseh strani. Bilo je tudi nekaj nezgod in šaljivih prizorov. V par slučajih je bila potrebna zdravniška, v drugih pa pomoč gas. Med blokiranimi ponočnjaki je pa zavladalo posebno veselje, ko so po mestnih ulicah v deroci vodi in lužah zagledali prav tedno število žab, ki so pele čast in slavo trža-

skim mestnim očetom zaradi izborne kanalizacije mesta. Ploha je pokvarila tudi mnogo streh in vdrla v stanovanja. Tako n. pr. je vdrla v zgornje prostore bolniške blagajne. Trgovci občutijo seveda veliko škodo, ker je voda pokvarila mnogo blaga. Po eni uri je ploha jenjala in je voda kmalu potem odtekla v morje. Ulice so ostale blatne in polne kamenja, nanešenega po vodi. Ploha je divjala tudi po okolici in napravila nemalo škode.

Napetost na Balkanu.

VSİ MOBILIZIRAJO!

Belgrad, 6. Srbski listi trdijo, da izvršujejo Turki in Bolgari obsežne mobilizacijske priprave z največjo naglico. Zaradi tega sta Srbija in Grška prisiljeni ukreniti nasprotno korake, da se zavarujeta za vsako eventualnost. Poostretev razmerja med Grško in Turčijo zbuja vedno večje skrbi.

Grška in Turčija.

Belgrad, 7. Iz Peterburga poročajo: Velešile so obveščene, da hoče Turčija napasti Grško, Turčija je sporočila velesilam, da ne more izpolniti grških zahtev in da mora zato prekiniti diplomatske odnose z Atenami. Velešile so baže izjavile, da bodo v slučaju vojne nevtiralne.

Turška mornarica.

London, 7. Poveljnik križarke »Hamidije« Revf bez, ki je na poti iz Carigrada v Rim in London, ima nalog nakupiti vojni ladji in nabrati častnikov in mornarjev za pojačanje turške mornarice.

Bolgarski rezervisti.

Pečuh, 7. Načelnik tukajšnjih bolgarskih vrtnarjev Kristović je dobil iz Sofije brzolajen nalog, da imajo vsi bolgarski vojni obvezniki nemudoma odpotovati v Sofijo.

Boljšje npanje.

Berlin, 7. Zadnje vesti pravijo, da se je npanje v mirno spravo med Grško in Turčijo zboljšalo.

SRBSKO-ARNAVTSKI BOJI.

Prizrenski okraj.

Belgrad, 7. Po porazu, ki so ga Arnavti doživeli pri Prizrenu, so se njih glavne čete razkropile. Tukaj pričakujejo, da bo srbsko ozemlje v treh dneh očiščeno od Arnavtov.

Bitoljski okraj.

Belgrad, 7. Uradno poročajo, da so bolgarski komitadži in ostanki arnavtskih čet v bitoljskem okraju popolnoma uničeni. Pri Vranlju so bili Arnavti popolnoma poraženi.

BOLGARSKE TOŽBE.

Sofija, 6. Oficiozno poročajo, da prihajajo iz okrajev Kankadelen, Gostivar in Gora cele trume Bolgarov, ki so pobegnili, ker Srbi baže brezobzirno uničevali Bolgare. Macedonski okraj, v katerih prebivajo Bolgari, so bale popolnoma opustošeni.

GORIŠKI DEŽELNI ZBOR.

Gorica, 6. Na današnji seji so bili vloženi akti zadnjih deželnozborskih volitev. Proti volitvam v italijanskih mestih in trgih ter v italijanskem veleposelstvu so vloženi ugovori, o katerih se je razvila debata. Na predlog italijanskega liberalca Bambiga so bili spis izročeni verifikacijskemu odseku. Deželni odbor predlaga zvišanje naklade na pivo od 4 na 8 kron. O tem predlogu se je razvila obširna debata. Končno je bil predlog, da se zvišanje takoj sprejme, odklonjen in se je zadeva izročila finančnemu odseku.

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR — SKLICAN.

Gradec, 7. Proti pričakovanju je bil pri večeršnjem pogajanju pri namestniku sprejet kompromis, po katerem bo deželni zbor meseca oktobra zboroval, in sicer bo sklican dne 10. oktobra. Delovni program, ki je sestavljen na podlagi kompromisa, obsega deset predmetov: 1. Zvišanje naklade na pivo od 2 na 4 krone začenši od 1. januarja 1914. 2. Draginska doklada za učitelje v znesku 1.200.000 kron do definitivne ureditve učiteljskih plač. 3. Ustanovitev nekaterih meščanskih šol, med njimi ene slovenske. 4. Davek na prirastek vrednosti. 5. Ureditev razmer deželnih uradnikov in uslužbencev na podlagi pragmatike. 6. Ustanovitev slovenske gospodarske šole v St. Jurju ob luži. 7. Cestne subvencije. 8. Posojila za vinogradnike. 9. Konvertiranje viscih deželnih

dolgov, ki so obrestovani čez 5 odstotkov. 10. Nekateri predlogi, ki se tičejo deželnega in občinskega gospodarstva ter socialnih zadev.

NADOMESTNI REZERVISTI.

Dunaj, 7. Vojno ministrstvo je ukazalo, da se pri vseh četah, zavodih itd. v obsegu 1. do 14. zbora nadomestni rezervisti letnikov 1910 in 1911, ki so še v izjemni aktivni službi, odpuste, in sicer pri poljski in gorski artiljeriji z 31. oktobrom, pri vseh ostalih četah in zavodih z 10. oktobrom.

KOLERA.

Budimpešta, 7. Pri ministrstvu za notranje zadeve je naznanjenih 25 novih slučajev z deže.

ŽELEZNIŠKA NESREČA.

14 mrtvih, 17 ranjenih.

Dvinsk, 7. Iz Kijeva v Peterburg vozeči brzovlak je pri uvozu v tukajšnje postaje trčil v lokomotivo, ki se je bila odpela od osebnega vlaka. Štirinajst oseb je ubitih, 17 pa težko poškodovanih.

JUANŠIKAJ KITAJSKI PREDSEDNIK

Peterburg, 7. Iz Pekinga poročajo, da je bil včeraj pri tretji volitvi Juanšikaj izvoljen za definitivnega predsednika kitajske republike.

ENAJSTKRATEN MORILEC.

Chicago, 6. Tukaj so aretirali nekega Henry Spencerja, ki je obdolžen, da je umoril plesalko Rescroat. Priznal je še deset umorov iz prejšnjih let.

Staiersko.

Železničarski shod se vrši v Rajhenburgu dne 12. oktobra t. l. ob 3. popoldne v prostorih gostilne Leskošek. Dnevni red: Saniranje lužne železnice in železničarji. Poroča sodrug Kopač iz Trsta.

Strokovni kongres.

Dunaj, 6. Danes so se pričele razprave sedmega avstrijskega strokovnega kongresa v Delavskem domu v desetem okraju. Predsednik strokovne komisije je v otvoritvenem govoru posvetil besede spomina rajnim sodrugom Silbererju, Schuhmeierju, Rieseju in Beblu. V predsedništvo so bili izvoljeni Beer, Schäfer, Jura in Zulawski. V imenu strokovne komisije v Nemčiji je poslanec Legien pozdravil zborovalce. Potem je govoril sodr. Gošev iz Sofije. Dejal je: Naša mala dežela je zaradi zločinske vojne, ki je divjala polnih enajst mesecev, strašno trpela in prizadela zlasti našemu delavstvu grozne rane. Pred vojno smo imeli celo vrsto dobrih organizacij in približno 8000 članov, zdaj imamo komaj nekaj malih skupin. Druga vojna je izpraznila naše organizacije takorekoč do zadnjega moža. Ostale so le ženske in mladotletni. V Sofiji je izmed vseh funkcionarjev ostal le najstarejši, ustanovitelj stranke. Izza vojne smo pridobili skoraj polovico prejšnjih članov. Za prvi čas bomo mogli voditi le politični boj, toda spopolnili bomo tudi strokovno organizacijo. Za bosanske sodruge je govoril Raušer, za ogrske Rothenstein. Potem je govoril sodr. dr. Adler. Dejal je: Bolesti Bolgarov lahko razumemo, saj smo tudi mi balkanska država. Imamo pa slepo, s perversnim pustolovstvom navdihnjeno vladno, kateri imamo zahvaliti, da smo bili deležni vseh vaših bolečin, le da nam niso še puščali kri. V parlamentu bomo imeli največje težave, da spravimo socialno politične reči le na dnevni red. Od separatistov upa govornik, da pridejo prej ali slej do pravega spoznanja. Če ima Avstrija poginiti, ne pogine delavstvo v tej klavni državi. Če ta država samomorilno misli, da mora poginiti v bedi, jo bomo preživeli. Na avstrijskem gnojišču ne maramo krepiti. Kar se razpade, pohodijo drugi; narod smo mi, bodočnost smo mi. Potem so govorili Daszynski, Merta, Oliva in dr. Renner. Popoldne je podal obširno poročilo o delovanju strokovne komisije za pretečeno leto njen tajnik sodrug Hueber. Stari sodrug Höger je med tem prišel v dvorano. Zborovalci so mu priredili burno ovacijo.

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Za mlinarje

proda zelo poceni »Občno konsumno društvo v Idriji« 1 komplet Schrottwalzen s 4 valarji, 1 Glattwalzen tudi s 4 valarji ter 1 zgornji mlin-ski kamen za mlenje koruze. Ogled je vsak dan dovoljen.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepki želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svojo bogato zalogo zimskega blaga vseh vrst špecerijskega blaga, otroških oblek, nogavic, čevljev, srajc itd. po najnižji ceni.

Toči se tudi v svoji lastni gostilni pristna bi-zeljiska, dalmatinska in istrska vina. Pristni refosco in »Adria Perle«.

Vabi se toraj cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsak. Delež znaša 20 kron.

Načelstvo.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Franciščanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	—	Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Robida Ian splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Franciščanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	—	2—4	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora tako oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Varčne gospodinje!

Sladni čaj Dr. pl. Trnkoczya sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zajetek. Pri dojenčkih nadomešča materinsko mleko in umirja dojenčkov omejeval. Pri bolnih dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihranijo gospodinje 50 odstotkov pri gospodinskih izdatkih, tudi pri mleku in sladkorju. Vsa dan prihajajo naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalcu lekarnarju Trnkoczyju v Ljubljani, žraven rotova, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavitkov po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna zaloga na Dunaju v lekarnarju Trnkoczy; Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstadtstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. — Dobi se tudi v vseh prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

'SLAVIJA'

GENERALNI ZASTOP 'SLAVIJE' VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtojele priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA 'SLAVIJA' ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbite, je za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Življenske police banke 'Slavije' so neizpodbitne in nezapadle. Omočno podpira banka 'Slavija' narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogrorni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.686-77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejše podjetje monarhije)

Verstehen ananka.

je otvoril meseca septembra lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno Breg 20 na debelo

v Cojzovi hiši.

Pozor! Ker so vsigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že polje priporočila se v marljivo odjemanje vsigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudo vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Cel letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi

založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 2'60 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz nižin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobiklerikalizmu. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižnica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetijsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wahrmond: Katoliško svetovno nazorje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proletarijat v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 3 K kompletni: 1909, 1908, 1907, 1911, 1912.

„Zarje“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vsaka po 40 kron.

Naročila in pisma je naslavljati na

Založba „Zarje“ v Ljubljani.